

СРЕДНО УЧИЛИЩЕ “Д-Р ПЕТЪР БЕРОН”
област Софийска, град Костинброд, ул. Обединена № 44
канцелария – 66266; e-mail: sou_pberon_kbrod@abv.bg

УТВЪРЖДАВАМ
Вания Иванова
ВрИД Директор

УЧИЛИЩНА ПРОГРАМА
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ
2022/2023 УЧЕБНА ГОДИНА

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Политиките и мерките, които СУ „Д-р Петър Берон“ предприема за превенция на ранното напускане на училище са подчинени на националните, областни и общински политики и стратегически мерки, като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете. В училището се акцентира върху силните страни на всеки ученик, което подпомага личностното му развитие.

Училищната програма се базира на основни принципи на приобщаващото образование:

- гарантиране на правото на всеки ученик на достъп до училище най-близо до неговото местоживееене и на правото му на качествено образование;
- гарантиране на достъпа на всеки ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- приемане и зачитане на уникалността на всеки ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които училището трябва да отговори по подходящ начин, така че ученикът да развие максимално своя потенциал;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на училището;
- сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – училището, ученика, семейството, институциите и общността;
- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на учениците в дейността на училището и нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на учениците за живот в приобщаващо общество.

II. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В УЧИЛИЩЕТО

В СУ „Д-р П. Берон”, гр. Костинброд се обучават над 620 ученици от I до XII клас. Етническата принадлежност на около 98% от учениците е посочена от родителите им като българска, а останалите не са посочили етническа принадлежност.

През предходните 5 учебни години в СУ „Д-р П. Берон” няма ранно напуснали ученици, както няма и напуснали преди завършване на средно образование. Трябва да се отбележи, че този резултат се дължи на прилагането на последователна политика за превенция на ранното напускане на училище и предприемането на навременни адекватни мерки при индикация за отчуждаване на ученици от училището.

Въпреки положителния резултат, практиката показва, че винаги има голяма група ученици в задължителна училищна възраст, които са застрашени от ранно напускане. Такива са:

- ученици, които отсъстват по неуважителни причини;
- ученици, които мигрират в чужбина заедно с родителите си и не винаги в училището постъпва обратна информация дали са продължили образоването си;
- ученици, чиито родители не припознават образоването като ценност и съответно не полагат в достатъчна степен усилия за редовното посещение на децата им в училище, често паралелно с поставянето на твърде занижени изисквания за успеваемост пред тях;
- ученици от семейства с нисък икономически и/или социален статус;
- ученици от непълни семейства, загубили родителска грижа от единия или двамата си родители, отглеждани от близки или приемно семейство;
- ученици с неприемливо или дезадаптивно поведение;
- ученици с обучителни затруднения и допуснати слаби оценки;
- ученици със специални образователни потребности;
- ученици, които по причини от здравословен характер отсъстват често или за продължителни периоди;
- ученици с хронични заболявания;
- ученици, които по различни причини не могат да се обучават в дневна форма.

Има ученици, които попадат в една, в две или в повече рискови групи. Видно е, че превенцията на ранното напускане на училище е не само педагогическо, но и социално-икономическо предизвикателство.

Извън изброените групи, има и ученици извън задължителната училищна възраст, които поради различни причини не могат или не желаят да се обучават в дневна форма. На всеки един от тях е предоставена възможност да продължи образоването си в самостоятелна форма.

В началото на 2021/2022 учебна година в СУ „Д-р П. Берон” беше направена оценка на силните и слаби страни, на съществуващите възможности и заплахи по отношение на риска от ранно напускане на училище.

SWOT-АНАЛИЗ

Силни страни:

- Прилагат се последователни, координирани и ефективни мерки за превенция на ранното напускане;
- Към всеки случай на застрашен ученик се подхожда индивидуално, като се ангажират всички налични в училището ресурси за справяне и се търси съдействие и ангажираност от други институции и доставчици на социални услуги в общината;

- Квалифициран педагогически колектив, психолог, педагогически съветник, логопед, ресурсен учител;
- На ученици, които по различни причини не могат да се обучават в дневна форма е осигурена възможност за продължаване на образоването в друга форма на обучение (индивидуална; комбинирана, самостоятелна, обучение от разстояние в електронна среда);
- Все повече се прилагат интерактивни и иновативни методи на обучение;
- Все повече се прилагат съвременни ИКТ в обучението;
- Организират се разнообразни извънкласни и извънучилищни дейности, макар че посещенията на исторически и природни забележителности, важни обществени сгради, музеи, институции, културни мероприятия и др. да са силно ограничени по обективни причини;
- Училището стимулира участието на учениците в конкурси, състезания, олимпиади и други инициативи и кампании на училищно, общинско, областно и национално ниво;
- Активно се осъществяват дейности по проекти, предоставящи възможности за изява на учениците, за преодоляване на обучителни затруднения, за занимания, насочени към интересите и потребностите на учениците;
- Осъществява се допълнително обучение за ученици, които не владеят български език и ученици, които са се обучавали в чужбина;
- Осъществяват се дейности, насочени към формиране и подсилване на чувството за принадлежност към училищната общност;
- Стимулира се участието на учениците и родителите в доброволчески и благотворителни кампании, включително и такива по инициатива на самите ученици;
- Създаден е благоприятен психологически микроклимат, прилагат се последователни и координирани усилия за превенция на тормоза и насилието;
- Училището разполага с добра материална база;
- За учениците от I до VII клас има осигурени безплатни учебници;
- Осигурена е целодневна организация на учебната дейност;
- Осигурено е подпомагане на столовото хранене на учениците и подкрепяща закуска и плод по национални програми;
- Осигурена е възможност за получаване на социални стипендии и стипендии за отличен успех за учениците от гимназиален етап.

Слаби страни:

- Недостатъчна възможност за ранно идентифициране на всички фактори, поставящи ученика в ситуация на рисък от отпадане от училище;
- Недостатъчна ефективност на взаимодействието между училището и родителите в някои случаи;
- Недостатъчно мотивиране на всички заинтересовани страни за справяне с проблема.

Възможности:

- ✓ Кандидатстване по различни програми и проекти, насочени към финансиране на превентивни по отношение на ранното напускане на училище дейности;
- ✓ Предприемане на незабавни мерки при идентифициране на учениците в рисък;
- ✓ Прилагане на нови и разнообразни форми за по-ефективно ангажиране на родителите;
- ✓ Ефективно включване на ресурсите на училищната и на местната общност при реализиране на дейностите за превенция на ранното напускане на училище;
- ✓ Обучение и мотивиране на педагогическия екип да идентифицира, да партнира в решаването или да насочва за решаване към подходящите институции социалните, здравните, емоционално-поведенческите и други проблеми, които поставят децата в рисък от ранно напускане на училище;

- ✓ Професионално ориентиране и осъществяване на обучителни класни, извънкласни и извънучилищни програми за мотивиране на учениците да продължат образованието си;
- ✓ Предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие за всяко застрашено дете;
- ✓ Иницииране на разширяването и повишаването на ефективността на връзките и взаимодействията с извънучилищните институции;
- ✓ Привличане на доброволци в подкрепа на изграждането на положителна нагласа към образованието и осъзнаване на ползите от него за бъдещата професионална и лична реализация на учениците.

Заплахи:

- Недостатъчно ефективни социални механизми за подкрепа на родителите;
- Недостатъчно ефективни социални практики за повишаване на родителския капацитет;
- Липса на ефективни санкции за родители, трайно неглигиращи правото на образование на децата си;
- Нисък социално-икономически статус на част от семействата;
- Трудова миграция на родителите;
- Проблеми в семействата, водещи до риск от ранно напускане на училище;
- Ограничени или липсващи финансови възможности на училището за подкрепа на част от застрашените от ранно напускане;
- Недостатъчна ефективност на взаимодействията между училището и институции, ангажирани с деца и ученици, най-често по отношение на получаването на обратна връзка към училището и координирането на отговорностите и мерките.

III. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА

Главна цел: Създаване и поддържане на приобщаваща среда в СУ „Д-р П. Берон“ гр. Костинброд чрез прилагане на ефективен механизъм за предотвратяване на ранното напускане на училището и предоставяне на подкрепа за личностното развитие на учениците.

Специфични цели:

1. Създаване на условия за намаляване на отсъствията на ученици по неуважителни причини.
Индикатор за постигане: намаляване броя на отсъствията по неуважителни причини.
2. Създаване на условия за преодоляване на затрудненията в обучението и повишаване на резултатите от учебната работа.
Индикатор за постигане: повишаване на успеха на застрашените ученици.
3. Създаване на условия за равен достъп до образование и участие в образователния процес на всеки ученик в съответствие с индивидуалните му потребности и независимо от индивидуалните му различия.
Индикатори за постигане: изравняване на съотношението между планираните и реализираните дейности с участието на застрашени ученици.
4. Успешно завършване на учебната година от учениците според започнатия клас, етап или степен на образование.
Индикатор за постигане: съответствие между броя на записаните и успешно завършилите клас, етап или степен на образование ученици. При отчитането се взема предвид броят на преместените ученици в други училища по време на учебната година и броят на учениците, заявили желание да завършват в други срокове.

5. Активизиране на родителската общност като цяло и конкретно на родителите на застрашените ученици за ангажирано участие в училищния живот на децата им.
Индикатори за постигане: общ брой родители и в частност брой родители на застрашени ученици, отзовали се на покани и инициативи на училището.
6. Оптимизиране на приобщаващата училищна среда.
Индикатори за постигане:
 - Брой програми и проекти, насочени към училищни дейности за превенция на ранното напускане, по които е кандидатствано и/или е одобрено финансиране; размер на финансирането.
 - Процентно съотношение на участвалите ученици в извънкласни и извънучилищни дейности и занимания по интереси спрямо общия брой на учениците в училището.
 - Процентно съотношение на участвалите застрашени от отпадане ученици в извънкласни и извънучилищни дейности и занимания по интереси спрямо общия брой ученици, идентифицирани като застрашени от отпадане.
 - Намаляване на съотношението между броя на идентифицираните ученици в риск от отпадане от училище в началото на годината и броя им в края на годината.
 - Брой и процентно съотношение на учителите, използвали съвременни педагогически методи и средства (интерактивни методи, съвременни ИКТ, електронни уроци, дигитални ресурси и др.).
 - Брой и процентно съотношение на педагогическите специалисти, участвали във форми за повишаване на квалификацията за работа с ученици, застрашени от отпадане.
 - Брой на формите за повишаване на квалификацията по видове (продължаваща, вътрешноинституционална, междуинституционална и др.).
 - Брой на случаите на застрашени от отпадане ученици, в които са предприемани съвместни координирани мерки с други институции, довели до намаляване или елиминиране на риска от отпадане на ученика.

IV. МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ

В зависимост от вида и степента на риска за ранно напускане, се предприема една или повече мерки за превенция:

Отсъствия по неуважителни причини

- Обобщаване всяка седмица на информацията за отсъствията на учениците от класните ръководители. При натрупване на до 3 отсъствия по неуважителни причини на ученик класния ръководител информира родителите и провежда разговори с цел изясняване причините.
- Засилване на контрола върху отсъствията и своевременно информиране на родителите чрез електронен дневник или друг подходящ начин (имейл, телефонен разговор и др.), предупредителни писма, съобщения по електронен път, телефонни разговори.
- Разпределение на отговорностите и ангажиментите по отношение посещаемостта на училище между родителите и училището.
- При допуснати всеки 5 и 10 отсъствия по неуважителни причини, класният ръководител сигнализира директора на училището и ОЗД към ДСП Костинброд за необходимостта от съдействие. При допуснати 15 и повече отсъствия по неуважителни причини се изпраща сигнал и до кмета на община Костинброд.
- В зависимост от причините за отсъствията, се ангажират ресурсите в училищната общност – учители, педагогически съветник, психолог, а също и се провеждат формални и неформални срещи с ученика, с родителите, с представители на ОЗД, социални центрове и др.

Обучителни затруднения и допуснати слаби оценки по учебни предмети

- Логопедична работа по превенция на комуникативните нарушения и обучителните затруднения чрез скрининг на писмената реч на учениците от начален етап и скрининг за езикови и говорни комуникативни нарушения.
- Запознаване на родителите на учениците с установени комуникативни нарушения, извършване на логопедична диагностика и логопедична терапия.
- Своевременно идентифициране от учителите на признаците за обучителни затруднения на ученици в покриването на държавните образователни стандарти по учебните предмети.
- Анализ на затрудненията и включване на ученика в организирани допълнителни обучения и/или допълнителни консултации по учебни предмети, по утвърден от директора график, с който се запознават родителите на ученика.
- Екипна работа на учителите и другите педагогически специалисти, периодичен анализ на постиженията на ученика и при необходимост преформулиране на целите и стратегиите за тяхното постигане, включително преценка на необходимостта от извършване на оценка на индивидуалните потребности и предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие.
- Сигнализиране на ОЗД към ДСП Костинброд, ако родителят не е съгласен или не осигурява присъствието на детето си в планираните в графика занимания и дейности.

Идентифициране и подкрепа на специални образователни потребности на ученик

- Запознаване на родителите с наблюденията на педагогическите специалисти и подкрепа в преодоляването на възникналите предизвикателства пред децата им в образователния процес.
- Сформиране на екип за подкрепа за личностно развитие на всеки ученик.
- Извършване на оценка на индивидуалните потребности на ученика.
- Осъществяване на процедура за получаване на одобрение за предоставяне на допълнителна подкрепа от РЦППО София област.
- Изготвяне на план за подкрепа на ученика и осъществяване на дейностите по него.

Идентифициране и подкрепа на ученици в рисък

- Информиране и търсене на съдействие от ОЗД.
- Сформиране на ЕПЛР на ученика.
- Извършване на оценка на индивидуалните потребности на ученика и проучване на рисковите и защитните фактори в ситуацията на ученика и неговата среда.
- Изготвяне на план за подкрепа на ученика и осъществяване на работа по конкретен случай при съгласуване и координиране на дейностите с водещия на случая в ОЗД.

Неприемливо или дезадаптивно поведение

- Информиране на родителите за наблюденията на педагогическите специалисти и привличане на родителите като партньори в преодоляването на възникналите предизвикателства, проучване на причините за неприемливото или дезадаптивно поведение.
- Включване на ученика в подходящи дейности, съответстващи на индивидуалните му потребности и силни страни, в дейности за въздействие върху вътрешната мотивация, за овладяване на конструктивни модели на поведение и начини за справяне.
- Оказване на психологическа подкрепа на ученика, родителите и учителите от психолог.
- Консултиране с педагогически съветник.
- При необходимост насочване на ученика и/или семейството към подходящи здравни и/или социални услуги.
- Търсене на съдействие от други институции.

Други видове мерки за превенция на ранното напускане на училище, в зависимост от техния адресат, са:

Мерки за превенция на ранното напускане на училище, насочени към учениците

- Включване на застрашения ученик в подходящи класни, извънкласни и извънучилищни групови и/или индивидуални дейности, целящи развитие на потенциално силните му страни, овладяване и развитие на социални умения и личностни качества.
- Осъществяване на дейности, свързани с кариерно ориентиране и консултиране на учениците и припознаването от тях на образоването като възможност за по-добра професионална и личностна реализация в бъдеще.
- Развиване на индивидуално наставничество от педагогически и други специалисти или лица, на които ученикът има доверие, за оказване на помощ за преодоляване на трудности в образователен, социален или личен план.
- Проследяване от класните ръководители на продължаването на образоването на завършилите прогимназиален етап ученици.

Мерки за превенция на ранното напускане на училище, насочени към родителите

- Работа с родителите на застрашени ученици за създаване на положителна нагласа към образоването на децата им и мотивирането им за поставяне на по-високи изисквания и очаквания за успешно включване в образователния процес и продължаване на образоването.
- Осъществяване на дейности с родители с цел: повишаване на информираността, ангажираността и мотивацията за участие на родителя като партньор в образователния процес на детето му; осъществяване на ефективен диалог и постигане на сътрудничество; разпределение на отговорностите и планиране на общи цели и стратегии за постигането им.
- Въвеждане на алтернативи на традиционната родителска среща – по-гъвкави като време, място, цел и начини на провеждане.
- Включване на родителите като участници и партньори в различни класни, извънкласни и извънучилищни дейности заедно с децата им по инициатива на училището.
- Запознаване на родителите с постиженията на децата им и с наблюденията на педагогическите специалисти за потенциално силните страни, таланти и дарби на децата им.
- Покани за присъствие на родителите на публични изяви с участието на училището.
- Покани за присъствие на родителите на ученици, награждавани от училището по конкретен повод.

Мерки за превенция на ранното напускане на училище, насочени към оптимизиране на приобщаващата училищната среда и взаимодействията с други институции

- Проучване на възможностите и кандидатстване по различни програми и проекти, насочени към финансиране на превантивни по отношение на ранното напускане на училище дейности.
- Идентифициране на факторите, поставящи ученика в риск от отпадане от училище или непродължаване на образование и предприемане на незабавни мерки.
- Осигуряване и оптимизиране на предоставянето на обща подкрепа за личностно развитие на всички ученици в училището.
- Идентифициране на необходимостта от допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците в риск, с хронични заболявания, със специални образователни потребности, с изявени дарби и осигуряването ѝ.
- Утвърждаване на благоприятен психологически микроклимат чрез позитивна дисциплина – използване на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на ученика,

уважение към личността му, помощ за осъзнаване на рисковите фактори, причините и последствията от тях и помощ за преодоляването им.

- Използване на съвременни педагогически методи и средства, отговарящи на потребностите на учениците и спомагащи за предоставянето на качествен обучителен процес: разнообразни интерактивни методи, съвременни ИКТ, електронни уроци и дигитални ресурси.
- Поддържане на квалификацията на педагогическите специалисти за работа с ученици, застрашени от отпадане, чрез различни форми на извънинституционални и вътрешноучилищни обучения, работа в методически обединения, тематични педагогически съвети, участия в работни срещи, семинари, дискусии и др.
- Екипна работа между учителите и другите педагогически специалисти – обсъждане на проблеми и обмяна на добри практики при работата им с едни и същи ученици с цел повишаване на ефективността на педагогическите подходи.
- Координиране на действията на училищно ниво между класни ръководители, учители, педагогически съветник, логопед, училищен психолог, училищното ръководство.
- Привличане на доброволци от ученици, родители и популярни и уважавани личности в подкрепа на изграждането на положителна нагласа към образоването и осъзнаване на ползите от него за бъдещата професионална и лична реализация на учениците.
- Иницииране на разширяването и повишаването на ефективността на връзките и взаимодействията с извънучилищните институции.
- Поддържане на ефективна комуникация между училището и всички други заинтересовани институции по проблема за ранното напускане на училище: Общинско ръководство, РУО София област, РЦППО София област, РЗИ София област, Дирекция „Социално подпомагане”, отдел „Закрила на детето”, Общинска комисия за детето, Център за обществена подкрепа „Промяна” – Костинброд, Дневен център за работа с деца на улицата – Костинброд, инспектор „Детска педагогическа стая” към РУ на МВР Костинброд и др.
- При необходимост и наличие на конкретен случай, разработване на механизъм за реинтеграция на отпадналия от училище ученик.